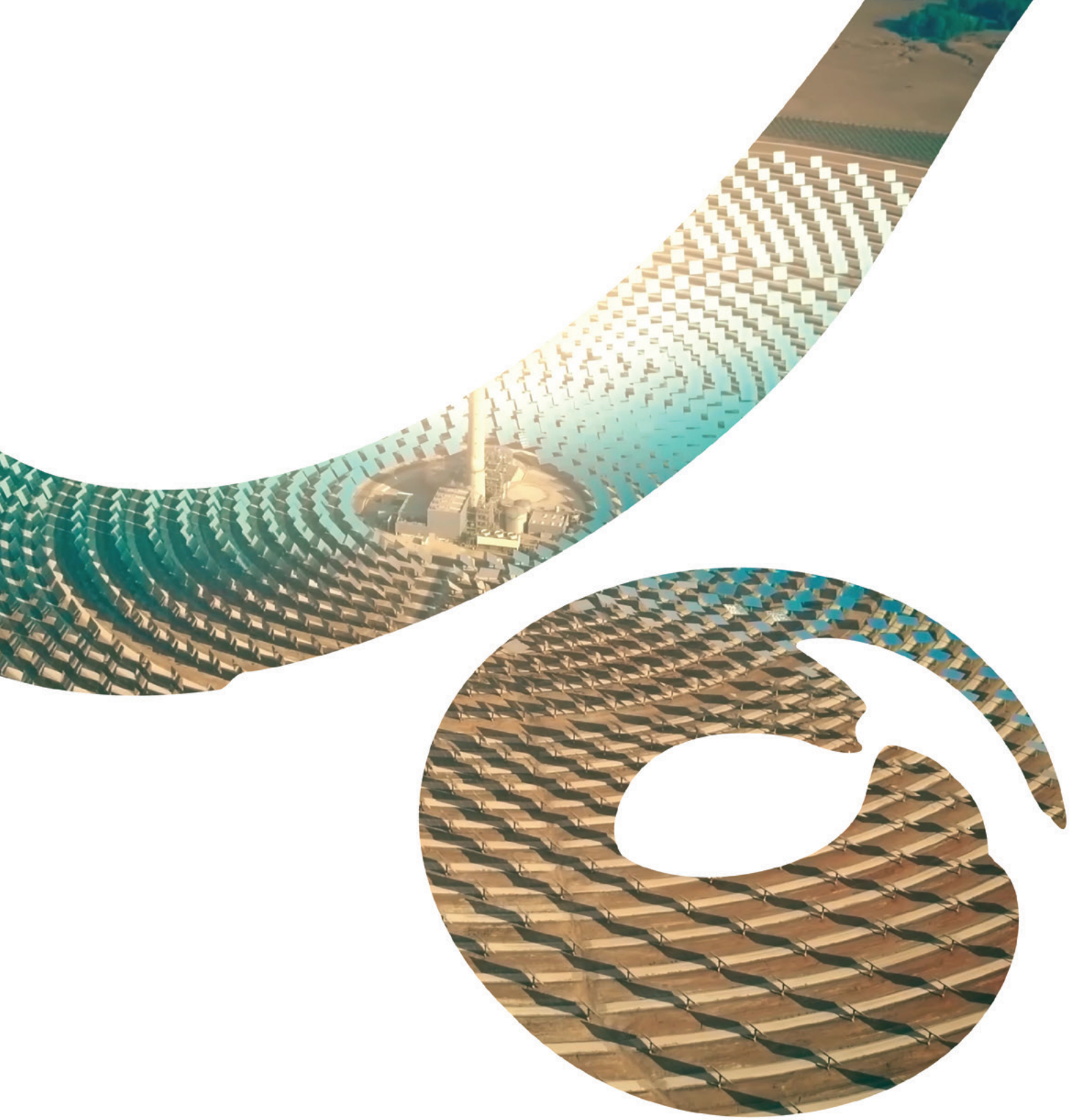

Yeşil Yeni Düzen Bağlamında Türkiye'de Enerji Dönüşümünün Finansmanı

Politika Notu 3:
İklim Bankası ve İklim Finansmanı Diplomasisi

SHURA
Enerji Dönüşümü Merkezi

SHURA Enerji Dönüşümü Merkezi Hakkında
Avrupa İklim Vakfı (ECF), Agora Energiewende ve İstanbul Politikalar Merkezi (IPC) tarafından Sabancı Üniversitesi'nde kurulan SHURA Enerji Dönüşümü Merkezi, yenilikçi bir enerji dönüşümü platformu aracılığı ile enerji sektörünün karbonsuzlaşmasına katkıda bulunmaktadır. Türkiye enerji sektörünün teknolojik, ekonomik ve politik boyutlarının tartışılması için sürdürülebilir ve geniş çapta tanınan bir platform ihtiyacını karşılamak için çalışmaktadır. SHURA, gerçeklere dayalı analizleri ve bulunabilen en doğru verileri kullanarak enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji vasıtasıyla düşük karbonlu bir enerji sistemine geçiş üzerindeki tartışmaları desteklemektedir. Birçok paydaşın konuya ilişkin bütün bakış açılarını dikkate alarak bu geçişin ekonomik potansiyeli, teknik fizibilitesi ve ilgili politika araçlarına yönelik bir anlayışın oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır.

Yazar: Gülay Dinçel (İktisatçı/Kıdemli Danışman).

Proje Koordinatörü: Yael Taranto (SHURA, Kıdemli Enerji Analisti)

Teşekkürler
SHURA Direktörü Alkım Bağ Güllü ve Araştırma Koordinatörü Hasan Aksoy raporu inceleyerek geri bildirimde bulunmuştur. Sağlanan değerli inceleme, geri bildirim ve görüşler için teşekkür ederiz.

Bu rapor, www.shura.org.tr sitesinden indirilebilir.
Daha ayrıntılı bilgi almak veya geri bildirimde bulunmak için info@shura.org.tr adresinden SHURA ekibiyle temasa geçiniz.

Tasarım
Tasarımhane Tanıtım Ltd. Şti.

Telif Hakkı © 2022 Sabancı Üniversitesi

ISBN 978-625-7329-83-5

Sorumluluk Reddi
Bu rapor ve içeriği, çalışma kapsamında göz önünde bulundurulan kabuller, senaryolar ve 2021 yılı itibarıyla mevcut olan piyasa koşulları doğrultusunda hazırlanmıştır. Bu kabullerin, senaryolar ve piyasa koşullarının değişime açık olması nedeniyle, rapor kapsamındaki gelecek dönem öngörülerinin, gerçekleşecek sonuçlarla aynı olacağı garanti edilemez. Bu raporun hazırlanmasına katkı yapan kurum ya da kişiler, raporda sunulan öngörülerin gerçekleşmemesi ya da farklı şekilde gerçekleşmesinden dolayı oluşabilecek ticari kazanç ya da kayıplardan sorumlu tutulamazlar.

Supported by:

on the basis of a decision
by the German Bundestag

Politika Notu 3:
İklim Bankası ve İklim Finansmanı Diplomasisi

"Yeşil Yeni Düzen Bağlamında Türkiye'de Enerji Dönüşümünün Finansmanı" raporunda[1] yer alan "Finansmana Erişimin Artırılması ve Kaynakların Çeşitlendirilmesi" başlıklı "Politika ve Eylem Alanı" önerisinin alt başlıkları arasında, bir "İklim Bankası"nın kurulması/oluşturulması önerisi yer almaktadır:

Enerji dönüşümü yatırımlarına yönelik olarak uzun vadeli ve düşük maliyetli finansmana erişimin artırılması, finansman kaynaklarının çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Enerji dönüşümü kapsamında Türkiye'nin orta-uzun vadeli yatırım ihtiyacının geçmiş dönemlerdeki yatırım ihtiyacından çok daha fazla olacağı öngörülmektedir. Uluslararası düzeyde iklim finansmanı fonlarındaki büyüme ve kaynaklardaki çeşitlenmeyi azami ölçüde değerlendirmeye yönelik enerji dönüşümünü de tüm boyutlarıyla içeren bir "Yeşil Finansman Stratejisi"nin geliştirilmesi önem taşımaktadır. Söz konusu stratejinin koordinasyonundan ve uygulamasından, özellikle de uluslararası finansman kaynaklarına erişimden sorumlu bir kurumun kurulması, uluslararası finansman arz yapısının belirlenmesi, yurt içi kaynakların saptanması bu eksende öne çıkan alt başlıklar olarak sıralanmaktadır.

"klim Bankası," uluslararası kaynaklara erişimi artırmak, yurt içi kaynakların etkin değerlendirilmesini sağlamak, iklim finansmanına yönelik diplomasinin koordinasyonunu yürütmek ve uygulamaların hedeflerle uyumunu tesis etmeye yönelik finansman modelleri geliştirilmesine yardımcı olmayı amaçlayan bir kuruluş olarak düşünülmektedir.

Yukarıda işaret edilen yapılanma bir "İklim Bankası" olarak şekillenmektedir. "İklim Bankası," uluslararası kaynaklara erişimi artırmak, yurt içi kaynakların etkin değerlendirilmesini sağlamak, iklim finansmanına yönelik diplomasinin koordinasyonunu yürütmek ve uygulamaların hedeflerle uyumunu tesis etmeye yönelik finansman modelleri geliştirilmesine yardımcı olmayı amaçlayan bir kuruluş olarak düşünülmektedir. Böylesi bir yapılanmanın işlevine ve yaratacağı imkânlara yönelik öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- Yeni bir kuruluş olabileceği gibi mevcut bir bankanın/yapının dönüştürülmesi ile de kurulabilir.
- İklim Şurası'nda hazırlanması kararı alınan "Yeşil Finansman Stratejisi"nin koordinasyon ve uygulama sorumluluğunu üstlenebilir.
- Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bağlı, uluslararası finansal kuruluşlar dâhil stratejik role sahip paydaşların hisse sahibi olarak temsil edileceği bir yapı kurgulanabilir.
- Doğrudan kredi kullandırımının yanı sıra, bankalar başta olmak üzere diğer finansal kuruluşlar aracılığıyla kredi kullandırabilir.
- Uluslararası sermaye piyasalarındaki olanakları değerlendirmeye yönelik girişimlerde bulunabilir.
- Uluslararası finans kuruluşları, çok taraflı kalkınma bankaları ve kalkınma finansmanı kuruluşlarından sağlanacak iklim finansmanı fonlarının toplanacağı, özellikle Enerji Dönüşümü başlığı altındaki alanlara yönelik stratejiler ve öncelikler doğrultusunda finansman sağlanmasını gözetebilir

Türkiye açısından içinden geçilen dönemde sürdürülebilir büyümeyi sağlamak üzere verimlilik artışına yönelik yatırımlar yapılması ihtiyacı öne çıkmaktadır. Değer zincirlerine entegrasyonu yüksek sektörlerde, hem teknolojik dönüşüm ihtiyacı hem de üretim kapasitesi kısıtları bulunmaktadır. Sadece uluslararası rekabet gücünün korunması/geliştirilmesi değil, iç pazar büyümesi, yeni talep gelişim alanları, üretimde yerlileşme ihtiyacı gibi faktörler de söz konusu yatırım ihtiyacına işaret etmektedir. Otomotiv, elektrikli teçhizat, makine, enerji teknolojileri bu bağlamda öne çıkan sektörler arasındadır. Net sıfır karbon hedefi göz ardı edildiğinde bile bir yatırım hamlesi ihtiyacı söz konusuyken, buna üretim ve faaliyetlerin karbonsuzlaşması hedefi

[1] https://shura.org.tr/wp-content/uploads/2022/07/ANA_Rapor.pdf

eklendiğinde yatırım tutarının artacağı öngörülmektedir. Raporda işaret edildiği gibi uluslararası pazar ve finansman olanakları dikkate alındığında söz konusu yatırım hamlesinde en önemli mesafenin 2030 ya da 2035'e kadar olan 10-15 yıllık dönemde alınması önem taşımaktadır.

Hem mevcut sektörlerde, geleneksel ürünlerde karbonsuzlaşmaya yönelik yatırımlar, hem de yeni teknolojilere yönelik yatırımlarda hiç kuşkusuz en önem taşıyan başlık "enerji dönüşümü yatırımları"dır. Dış kaynakla yani borçlanmaya dayalı finansmanla yatırım yapma zorunluluğu, aynı zamanda Türkiye'nin yüksek oranda uluslararası finansman kullanması anlamına gelmektedir. "Yeşil Yeni Düzen" yaklaşımıyla birlikte geçmiş 20 yıla kıyasla çok daha yüksek bir yatırım ihtiyacı olacağı saptanmaktadır. Enerji dönüşümü için yapılan hesaplamalar 2021-2030 dönemi için 135 milyar ABD$ ile (yıllık ortalama 13,5 milyar ABD$) geçmiş 20 yıldaki yıllık yatırımların yaklaşık iki katı bir tutara denk düşmektedir.

Dünya ekonomisi, finansman koşullarının sıkılaştığı, finansman arz yapısında belirsizlikleri yüksek bir değişimin gündemde olduğu bir dönemden geçmektedir. Uluslararası doğrudan yatırımlar (FDI) ve portföy yatırımları için hem coğrafi hem de varlık kompozisyonu tercihlerinde "yeşil dönüşüm" yatırımları lehine önemli bir değişim söz konusuyken, AB ülkeleri ve ABD başta olmak üzere gelişmiş ülkelerdeki "yeşil dönüşüm" ve altyapı yatırımları ağırlıklı büyük yatırım dalgası, uluslararası sermaye dolaşımında azaltıcı bir etki yaratmaktadır.

Uluslararası düzeyde, özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ekonomilerin toplam finansman havuzunun eski hızıyla genişlemediği, ancak iklim finansmanı olanaklarının bu havuz içindeki payının genişlediği bir tabloyla karşı karşıya bulunulduğu saptanabilir.

Uluslararası düzeyde, özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ekonomilerin toplam finansman havuzunun eski hızıyla genişlemediği, ancak iklim finansmanı olanaklarının bu havuz içindeki payının genişlediği bir tabloyla karşı karşıya bulunulduğu saptanabilir. İklim finansmanı olanakları söz konusu olduğunda Ana Rapor'da[2] geniş bir biçimde ele alındığı gibi finansman arz yapısının geleneksel yapıdan farklılaştığı, önümüzdeki dönemde söz konusu farklılaşmanın daha belirgin hale geleceği, proje finansmanı enstrümanlarına dayalı mekanizmaların, dolayısıyla bankacılık sisteminin doğrudan rolünün azalıp, kurumsal fonlara (hem kurumsal şirketler hem de kurumsal yatırımcılar) dayalı finansmanın, kamu fonlamasının dâhil olduğu modellerin payının artacağı öngörülmektedir.

Bu bağlamda söz konusu olanaklardan hızlı ve etkin bir şekilde yararlanabilmek, Türkiye için büyük önem arz etmektedir. Bankacılık sektörü ağırlıklı geleneksel yapının uyarlanması başlı başına önemli bir konu olmakla beraber, özellikle kurumsal fonların değerlendirilmesine yönelik bankacılık sektörü de dâhil olmak üzere enerji dönüşümünün tüm paydaşlarını tüm boyutlarıyla içeren kapsamlı bir hazırlık ve düzenleme ihtiyacı söz konusudur. Kurumsal yatırımcıların taahhütlerinin ve eylem planlarının henüz gelişim aşamasında olması, Avrupa Yeşil Mutabakatı başta olmak üzere ülke/birlik stratejilerinin uygulama boyutunda yine henüz başlangıç noktasında bulunması, Türkiye açısından da kendi ihtiyaçlarıyla uyumlu finansman mekanizmaları tasarlama konusunda bir hareket alanı açmaktadır. Özellikle paydaşların güçlü koordinasyonuyla yürütülecek bir iklim finansmanı diplomasisi aracılığıyla, iklim finansmanı olanaklarından daha fazla ve daha uygun koşullarda yararlanabilme imkânı olacağı düşünülmektedir.

[2] https://shura.org.tr/wp-content/uploads/2022/07/ANA_Rapor.pdf.

Türkiye açısından etkinliğin sağlanması ihtiyacı, finansmana erişime yönelik tüm paydaşların koordinasyonunu sağlayacak bir merkezi yapıya gereksinimi artırmaktadır.

Önümüzdeki birkaç yıl hem ülke/birlik gibi ulusal ve bölgesel yönetimlerle hem de çok taraflı kalkınma bankaları, kalkınma finansmanı kuruluşları, önde gelen kurumsal yatırımcılarla yürütülecek iklim finansmanı diplomasisi, yatırım hacmine ve hızına etkisi açısından kritik önemde görünmektedir. Uluslararası pazar koşullarını, olanaklarını ve Türkiye iç pazarının ihtiyaçlarını baz alan detaylı ve uzun vadeli yatırım projeksiyonlarının bu sürece paralel hazırlanması; destekleme mekanizması, iş modelleri ve finansman modellerinin ise finansman olanaklarıyla uyumlu bir şekilde tasarlanması yerinde olacaktır. Finansman diplomasisinin aynı zamanda finansman mekanizmaları/modelleri tasarımını öncelemesi esneklik sağlayacaktır. Altı çizilen uluslararası düzeydeki yeni ve hızlı gelişim, Türkiye açısından etkinliğin sağlanması ihtiyacı, finansmana erişime yönelik tüm paydaşların koordinasyonunu sağlayacak bir merkezi yapıya gereksinimi artırmaktadır. Aynı zamanda Türkiye'nin finansman koşulları açısından içinde bulunduğu konjonktür, döviz bazında borçlanma maliyetlerinin çok yükselmiş olmasına bağlı olarak özel sektörün borçlanma iştahının düşüklüğü, kamunun dış borç teminindeki rolünün artması, ülke kredibilitesinin daha etkin kullanımına duyulan ihtiyaç gibi nedenler de bu tür bir yapılanmanın önemine işaret etmektedir.

Türkiye'nin "İklim Bankası" ya da ifade edilen rolü üstlenecek bir yapı, ekonominin özgünlükleri ve ülkenin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak oluşturulmalıdır. Bu doğrultuda söz konusu yapının fonksiyonlarına ilişkin öneriler aşağıda sunulmaktadır:

Yeni bir kuruluş ya da mevcut bir bankanın/yapının dönüştürülmesi

İklim finansmanı diplomasisini yürütebilecek, bu doğrultuda tüm paydaşlarla gelişkin bir koordinasyon sağlayabilecek bir yapının oluşturulması önerilmektedir. Hem kalkınma finansmanı kuruluşu hem de yatırım bankacılığı fonksiyonlarını bir arada üstlenecek bir yapıya ihtiyaç duyulacağı için Avrupa Yatırım Bankası, KfW, AfD gibi örnekler de dikkate alınarak yeni bir yapılanmaya gidilebilir. Bu eksende mevcut kamu ya da kalkınma bankalarından birinin dönüştürülmesi de bir seçenek olarak değerlendirilebilir. Diğer taraftan, İklim Bankası olarak adlandırılacak veya görevlendirilecek bir kuruluşun varlığı, diğer finansal kurumların bu alandaki faaliyetlerini kısıtlayıcı bir algı yaratması riskini ortaya çıkarabilir. Oysa tüm finansal kuruluşların iklim eksenli finansmanda aktif rol alması, kendi operasyonlarını ve portföylerini karbonsuzlaştırma ekseninde geliştirmesi gerekmektedir. Bu olası risk algısını önlemek için İklim Bankası'nın bir koordinatör kuruluş olarak konumlandırılması önem taşımaktadır. Kuruluş; diğer bankalar, finansal kurumlar ve paydaşların da içinde yer alacağı bir ortaklık yapısında tasarlanabilir.

Çok taraflı kalkınma bankaları, kalkınma finansmanı kuruluşları, ülke ihracat kredisi kuruluşları ve özellikle iklim finansmanı konusunda öne çıkan diğer uluslararası fon sağlayıcılar söz konusu olduğunda, Türkiye'nin kamu, bankalar, özel sektör, yerel yönetimler başta olmak üzere gelişkin bir birikimi bulunmaktadır. Enerji, altyapı ve kamu yatırımlarının finansmanına dayalı söz konusu birikimin temsilini sağlayacak, özellikle tecrübeli insan kaynağını iyi değerlendirecek bir yapının oluşturulması mümkün görünmektedir.

Yatırım bankacılığı, sürdürülebilirlik/yeşil tahviller, kurumsal yatırımcılara yönelik modeller/enstrümanlar gibi boyutlarıyla Türkiye için sunduğu potansiyel dikkate alınarak yeni bir bakış açısıyla değerlendirilmelidir. Bu bağlamda özellikle özel sektörün kurumsal tahvil ihracı deneyimleri ve yine kamunun değişik şekillerde geliştirdiği birikimin değerlendirilmesi mümkündür. Ancak vurgulandığı gibi geçmiş

dönemlerin kısıtlarına ve farklı önceliklerine dayalı eski bakış açısından olabildiğince uzaklaşmaya, gelişmekte olan bu yeni alana yönelik geliştirilecek, yeni bir yaklaşıma ihtiyaç bulunmaktadır.

Türkiye'nin 2053 için deklare ettiği net sıfır karbon hedefinden hareketle, finansmana yönelik orta-uzun vadeli eylemleri içermesi beklenen belgenin ana sorumlu kuruluşu İklim Bankası olabilir.

"Yeşil Finansman Stratejisi"nin koordinasyon ve uygulama sorumluluğu

İklim Şurası'nda hazırlanması kararı alınan "Yeşil Finansman Stratejisi"nin koordinasyon ve uygulama sorumluluğunu İklim Bankası üstlenebilir. Yeşil Finansman Stratejisi'nin, uluslararası finansman olanaklarının genişletilmesi, kaynakların zenginleştirilmesi ve temin edilen fonların enerji dönüşümü başta olmak üzere "yeşil dönüşüm" ekseninde en etkin finansman mekanizmaları/enstrümanlarına kanalize edilmesini içeren bütünlüklü bir doküman olarak hazırlanacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda Türkiye'nin 2053 için deklare ettiği net sıfır karbon hedefinden hareketle, finansmana yönelik orta-uzun vadeli eylemleri içermesi beklenen belgenin ana sorumlu kuruluşu İklim Bankası olabilir. Bakanlıklar ve düzenleyici kuruluşlar başta olmak üzere, kamu kuruluşları, bankalar, özel sektör kuruluşları, uluslararası finansal kuruluşlar, teknoloji şirketleri, yerel yönetimler gibi geniş bir paydaş grubunun uygulamaya yönelik sorumluluk ve rol üstleneceği kapsamlı bir eylem planının üst koordinasyonunun, uygulamanın hem arz hem de talep tarafında rol alan bir kuruluş tarafından üstlenilmesi, etkinliği artıracaktır.

Genel olarak iklim finansmanında, özel olarak enerji dönüşümünün finansmanında arz ve talep boyutlarındaki değişime yanıt üretme kapasitesi açısından Türkiye'nin en büyük avantajlarından biri, hiç kuşkusuz güçlü bankacılık sistemidir. Yeni kaynaklara erişme ve onları değerlendirme ya da dağıtık kaynaklarla birlikte çeşitlenen ve karmaşıklaşan talep tarafına dayalı modeller geliştirme konusunda bankacılık sektörü, hızlı uyarlanma kabiliyetine sahiptir. Ancak söz konusu kapasitenin etkin kullanımını sağlayacak, finansal kuruluşların oyun sahasını genişletecek bir yapıya ihtiyaç duyulmaktadır.

Paydaşların temsil edildiği bir yapı

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bağlı, uluslararası finansal kuruluşlar dâhil stratejik role sahip paydaşların hisse sahibi olarak temsil edileceği bir yapı kurgulanabilir. İklim Bankası'nın bir kamu kuruluşu olması önerilmekle birlikte çok taraflı kalkınma finansmanı kuruluşları başta olmak üzere stratejik öneme sahip paydaşların (yerel finansal kuruluşların ve özel sektörü temsil eden sektörel kuruluşların katılımıyla olabilir) hisse sahibi olarak ya da icraya yönelik kararlara etki edebilecek bir mekanizmayla yer alacakları bir yönetim yapısı oluşturulması, paydaşların hem arasındaki koordinasyonu güçlendirecek, hem de bu yapıya katkılarını olabilecek en üst düzeye taşıyacaktır.

Finansal yapıyı ve piyasaları güçlendirici rol

İklim Bankası, yeni teknolojiler, inovatif finansman mekanizması/modeli geliştirilmesi gereken projeler, büyük ölçekli stratejik yatırımlara doğrudan kredi kullandırımını tercih ederken, daha standart ya da kolay standardize edilebilir yatırımlara yönelik olarak bankalar, leasing şirketleri ve değişik tüketici finansmanı şirketleri başta olmak üzere finansal kuruluşlar aracılığıyla da kredi kullandırabilir. Mevcut durumda çok taraflı kalkınma bankaları ve yerel bankaların uyguladığı toptan bankacılık (Apex) modeli geliştirilerek yeniden değerlendirilebilir. Özellikle dağıtık enerji kaynaklarına yönelik yatırımlar, elektrikli araç ekosistemi, ısıtma dönüşümü, enerji verimliliği gibi alanlarda sanayiden hanehalklarına uzanan tüketici yelpazesi, geniş bir ölçek skalasında, farklı teknoloji ve uygulamaları kapsayan bir düzlemde yeni kategoriler ve finansal

enstrümanlar tanımlanması ihtiyacı bulunmaktadır.[3] Bu düzlemin kaynak yapısı, kamu politikası öncelikleri gibi belirleyenlerle uyumu gözetilerek yapılandırılmasında İklim Bankası kritik bir rol üstlenebilir. Kaynak yapısı ve kamu politikası için, çok taraflı kalkınma bankaları başta olmak üzere uluslararası kuruluşların enerji yoksulluğunun giderilmesine yönelik sağlayacağı kaynaklar ya da kamunun enerji arz güvenliği ve makroekonomik kırılganlıkların azaltılması perspektifinden belirleyeceği hedefler, en belirgin örnekler olarak verilebilir.

İklim Bankası, yatırım bankacılığı tarafında da yeni alanların gelişimine yönelik çerçeve ve enstrüman oluşturma ekseninde doğrudan rol üstlenirken, diğer finansal kuruluşların altyapısının uygun olduğu alanlarda daha ziyade bir yol gösterici, bir eşlikçi olarak sorumluluk alabilir.

Uluslararası sermaye piyasalarında yol açıcı rol

İklim Bankası, yatırım bankacılığı tarafında da yeni alanların gelişimine yönelik çerçeve ve enstrüman oluşturma ekseninde doğrudan rol üstlenirken, diğer finansal kuruluşların altyapısının uygun olduğu alanlarda daha ziyade bir yol gösterici, bir eşlikçi olarak sorumluluk alabilir.

Uluslararası sermaye piyasalarındaki olanaklar, birkaç boyutta değerlendirme konusudur:

İlk boyutta, Türkiye'deki kuruluşların, kamu, özel sektör, finansal kuruluşlar, yerel yönetimler başta olmak üzere yeşil yatırımlarının uluslararası piyasalarda tahvil ihracı yoluyla finanse edilmesi yer almaktadır. Yeşil tahvil başta olmak üzere sürdürülebilirlik temalı tahviller ve benzeri araçlara dayalı borçlanma potansiyelinin ortaya konması ve bu alanın makro bir yaklaşımla yapılandırılması ihtiyacı saptanmaktadır.[4]

İkinci boyut, ilkiyle kesişim kümesi de bulunmakla birlikte, kurumsal fonların Türkiye'deki yatırımların finansmanına yönlendirilmesidir. Çok uluslu şirketler; kurumsal yatırımcılar gibi aktörler başta olmak üzere tahvil ihraçları gibi uluslararası piyasalara yönelik enstrümanlara ilgi göstermenin yanında artan iklim taahhütleri sonucunda, doğrudan yatırım, hisse iştiraki, hisse senedi piyasalarına katılım gibi yöntemlerle Türkiye'deki yatırımlara finansman sağlayabilir. Konjonktürel gelişmeler bir yana Türkiye'nin uzun dönemli doğrudan yabancı yatırım (FDI), satın alma & birleşmeler, sermaye piyasalarındaki yabancı sermaye portföyü başlıklarındaki performansı, yeşil yatırımlar eksenli potansiyeller hakkında fikir vermektedir.

Üçüncü boyutta ise stratejik yatırımlara ve yeni teknoloji yatırımlarına yönelik ikili ülke iş birlikleri, teknoloji şirketleriyle ortak girişimler gibi yöntemlerle kamuya ya da kamu-özel iş birliğine dayalı yatırımların finansmanı yer almaktadır.

İklim finansmanı diplomasisi

Türkiye'nin, kendi gelişmişlik grubundaki ülkeler içinde dışa açıklık ve uluslararası değer zincirlerine entegrasyon düzeyi en ileri ülkelerden biri pozisyonunda olması, tüm ülkeler için önemi gittikçe artan bir konu olan iklim diplomasisini kendisi için daha karmaşık ve çok boyutlu hale getirmektedir. Buna en büyük ticaret partneri olan Avrupa Birliği'nin Avrupa Yeşil Mutabakatı ile girdiği sürecin doğrudan ve dolaylı sonuçları da eklenecek olduğunda, sanayi, lojistik, hizmetlere uzanan boyutları ve etkileriyle uluslararası kuruluşlar, ülkeler, sektörel platformlar gibi bir dizi farklı düzlemde, sanayi üretim başta olmak üzere ekonominin yapısına ilişkin önemli bir dönüşümün müzakeresinin söz konusu olduğu ortadadır. Bu bağlamda iklim

[3] Bu bağlam "Dağıtık Enerji Kaynakları ve Yeni Teknoloji Yatırımlarının Finansmanı" başlıklı Politika Notu'nda daha kapsamlı ele alınmakta, konu hakkında bir öneri çerçevesi sunulmaktadır.
[4] "Enerji Dönüşümü Perspektifinden Türkiye'nin Yeşil Tahvil Potansiyeli" başlıklı Politika Notu'nda Enerji Dönüşümü yatırımları perspektifinden ana segmentler -kamu, finansal kuruluşlar, özel sektör, yerel yönetimler, enerji şirketleri vb.- bazında Türkiye'nin potansiyeline ilişkin endikatif projeksiyonlara yer verilmektedir.

diplomasisi Türkiye açısından sadece genel kurallar setinin belirlenmesi ve uyum anlamına gelmemekte, yeni pazar olanaklarının ve yatırım fırsatlarının yaratılması için de kritik önem taşımaktadır. İklim diplomasisinin geniş kapsamı ve karmaşık yapısı, bir alt başlık olarak iklim finansmanı diplomasisine ayrıca eğilmeyi gerekli kılmaktadır.

Bu eksende Türkiye'de elektrikli araç ekosisteminin ya da yeşil hidrojen üretim kapasitesinin gelişimleri örnek verilebilir. Türkiye'de otomotiv üretimi ve iç pazar, küresel otomotiv şirketlerinin önemli oyuncular olarak dâhil olduğu bir yapıdadır. Elektrikli araç üretimi, şarj istasyonu altyapısı, bunları tamamlayan yenilenebilir kaynaklara dayalı elektrik üretimi, enerji depolama, dijitalleşme gibi yatırımları içeren ekosistemde hem yatırım hem de finansman konusunda söz konusu şirketlerin küresel merkezleri, kimi şirketlerin karar verme süreçlerinde merkezlerinin bulunduğu ülkeler, karar verici pozisyonda öne çıkacaktır. Sadece iç pazar değil, REPowerEU Planı ile AB'de elektrikli araç penetrasyonunun hız kazanmasının, ekonomik segment araçlarda en büyük tedarikçilerden birinin Türkiye olması nedeniyle, elektrikli araç üretimine yönelik yatırımları hızlandırma olasılığı artmış bulunmaktadır. REPowerEU Planı kapsamında bir diğer örnek de yeşil hidrojen hedeflerinden hareketle verilebilir. AB, 2027 yılına kadar 10 milyon tonu üretim, 10 milyon tonu ithalat olmak üzere yeşil hidrojen tedariğini 20 milyon tona çıkarmayı hedeflemektedir. AB'ye ihracatta yüksek potansiyel taşıyan ülkelerden biri Türkiye'dir. Buna yönelik yatırımların hem finansmanına hem de teknoloji transferine ilişkin iş birlikleri konusunda zemin genişlemektedir.

Bu notta tarif edilen "iklim bankası" yapılanması ulusal kalkınma bankacılığı kavramına yakın bir kapsamı tarif etmektedir. Mevcut uygulamada kurumların kendilerini "iklim bankası" olarak tanımlamasına Avrupa Yatırım Bankası, Asya Kalkınma Bankası gibi uluslar üstü çok taraflı bankalarda rastlanmaktadır. Ulusal veya yerel düzeyde ise bazı ülkelerde "yeşil banka" olarak tanımlanan kuruluşların benzer fonksiyonları yerine getirdiği görülmektedir. Buna ek olarak ulusal iklim bankası oluşturulmasına yönelik öneriler çeşitli ülkelerde sıklıkla gündeme gelmektedir.

Oluşturulacak yapılanmanın fırsatlarla riskleri dengeleyebilmesi, Türkiye'nin tabi olduğu uluslararası bankacılık düzenlemelerine uyarlanabilmesi bu tartışmanın önemli bir parçası olacaktır.

Bu notta Türkiye'nin yeşil yeni düzen bağlamındaki enerji dönüşümünün finansmanını yönlendirebilecek ulusal bir yapılanmaya yönelik tartışma ekseninin açılması hedeflenmektedir. Oluşturulacak yapılanmanın fırsatlarla riskleri dengeleyebilmesi, Türkiye'nin tabi olduğu uluslararası bankacılık düzenlemelerine uyarlanabilmesi bu tartışmanın önemli bir parçası olacaktır.

İstanbul Politikalar Merkezi

İstanbul Politikalar Merkez (İPM) demokratikleşmeden iklim değişikliğine, transatlantik ilişkilerden çatışma analizi ve çözümüne kadar, önemli siyasal ve sosyal konularda uzmanlığa sahip, çalışmalarını küresel düzeyde sürdüren bir politika araştırma kuruluşudur. İPM araştırma çalışmalarını üç ana başlık altında yürütmektedir: İPM-Sabancı Üniversitesi-Stiftung Mercator Girişimi, Demokratikleşme ve Kurumsal Reform, Çatışma Çözümü ve Arabuluculuk. 2001 yılından bu yana İPM, karar alıcılara, kanaat önderlerine ve paydaşlara uzmanlık alanına giren konularda tarafsız analiz ve yenilikçi politika önerilerinde bulunmaktadır.

European Climate Foundation

European Climate Foundation (ECF) Avrupa'nın düşük karbonlu bir toplum haline gelmesine yardımcı olabilmek ve iklim değişikliğiyle mücadelede uluslararası alanda güçlü bir lider rolü oynayabilmek amacıyla kurulmuştur. ECF, her türlü ideolojiden uzak kalarak düşük karbonlu bir topluma geçişin "nasıl" olacağı konusunu odağına alır. Ortaklarıyla yaptığı iş birliği kapsamında ECF, bu geçişte kilit rol oynayacak patikaları ve farklı alternatiflerin sonuçlarını ortaya çıkararak bu tartışmalara katkı sağlamayı hedefler.

Agora Energiewende

Agora Energiewende; Özellikle Almanya ve Avrupa olmak üzere tüm dünyada temiz enerjiye başarılı bir geçiş yapılmasını sağlamak amacıyla veri odaklı, politik açıdan uygulanabilir stratejiler geliştirir. Bir düşünce kuruluşu ve politika laboratuvarı olan Agora; yapıcı bir fikir alışverişi sağlarken siyaset, iş ve akademi dünyasından paydaşlarla da bilgi birikimini paylaşmayı hedefler. Kâr amacı gütmeyen ve bağışlarla finanse edilen Agora, kendini kurumsal ve siyasi çıkarlara değil, iklim değişikliğiyle mücadeleye adamıştır.

SHURA
Enerji Dönüşümü Merkezi

Bankalar Caddesi,
Minerva Han, No:2, Kat:3
34420 Karaköy / İstanbul
Tel: +90 212 292 49 51
E-mail: info@shura.org.tr
www.shura.org.tr

SHURA Kurucu Ortakları:

İPM | IPC İSTANBUL POLİTİKALAR MERKEZİ SABANCI ÜNİVERSİTESİ KAMPUSU İSTANBUL POLICY CENTER AT SABANCI UNIVERSITY

European Climate Foundation

Agora Energiewende

/company/shura @shuraedm SHURAEDM